

ที่มาของบ้านมั่นคง

ที่อยู่อาศัยเป็นหนึ่งในปัจจัยที่มีความสำคัญสำหรับการมีชีวิตอยู่ของมนุษย์ ดังนั้นความมั่นคง ในการอยู่อาศัยเป็นสิ่งสำคัญในการนำมาซึ่งความมั่นคงในการตั้งหลักแหล่ง สร้างถิ่นฐาน การสร้างชีวิต สร้างชุมชน และสังคมที่มั่นคง

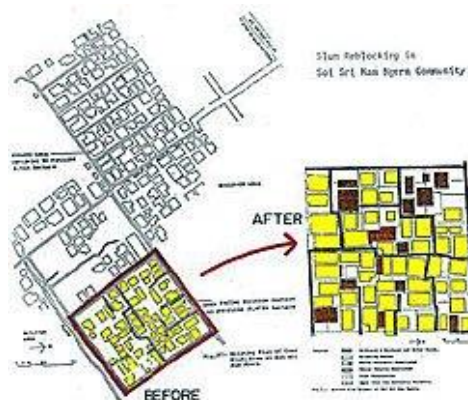
บ้านมั่นคงกว่า 20 ปีที่ผ่านมา เมื่อประเทศเข้าสู่การพัฒนาสมัยใหม่ จากพื้นฐานที่เป็นประเทศเกษตรกรรมสู่การเปลี่ยนแปลงเป็นชุมชนเมือง เกิดการอพยพ เกิดการสร้างชุมชนเมืองที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วและไม่มีแผน ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ และปัญหาความยากจนที่รุนแรงขึ้น รวมทั้งความไม่เท่าเทียมในการจัดบริการพื้นฐาน ทำให้คนจนที่อพยพเข้าเมืองไม่สามารถมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงและถูกต้องตาม กฎหมาย มีความหนาแน่นทรุดโทรมและขาดการพัฒนา ส่วนที่มีอยู่แล้วก็มักไม่มีสัญญาเช่าที่มั่นคง ทำให้เกิดปัญหาการถูกไล่ที่อยู่เสมอ โอกาสสร้างความมั่นคงในการตั้งถิ่นฐานและการมีชีวิตของครอบครัวคนจนในเมือง เป็นไปตามยถากรรม ต้องทำงานหนัก หาเช้ากินค่ำ

บ้านมั่นคง การเจริญเติบโตของเมืองได้ก่อให้เกิดความแออัด ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดปัญหาชุมชนแออัด ชุมชนบุกรุก การจัดกระจายในเมืองต่างๆ โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครและปริมณฑลและเมืองต่างๆ ทั่วประเทศจากการขาดการจัดการด้านที่ดินอย่างเหมาะสมที่จะสามารถรองรับการอยู่อาศัยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับกลุ่มระดับล่างของเมือง ซึ่งจากข้อมูลปี 2543 พบว่ามีชุมชนแออัดรวมทั้งชุมชนบุกรุกและชุมชนรายได้น้อยอื่นๆ ในเมืองต่างๆ ทั่วประเทศจำนวน 5,500 ชุมชน มีจำนวนครัวเรือน 1,500,000 ครัวเรือน คิดเป็นจำนวนประชากรสูงถึง 6,750,000 คน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มคนจนที่กระจายอยู่นอกชุมชน เช่น ห้องเช่ารวม ลูกจ้างโรงงาน กรรมกรก่อสร้าง อยู่แบบเร่ร่อน อาศัยวัดอยู่อีกประมาณ 370,000 ครัวเรือน หรือประมาณ 1,500,000 คน รวมทั้งสิ้นเป็นคนจนในเมือง 1,870,000 ครัวเรือน ประมาณ 8,250,000 คน เมื่อเทียบกับประชากรเมืองทั้งหมดแล้วสัดส่วนคนจนในชุมชนแออัดสูงถึงร้อยละ 37

ปัจจุบันชุมชนแออัดรวมทั้งชุมชนผู้มีรายได้น้อยต่างๆ ประสบปัญหาหลายด้าน ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และการอยู่อาศัย ที่สำคัญคือ**ปัญหาการขาดความมั่นคงในการอยู่อาศัย** ซึ่งพบว่ามีชุมชนที่ประสบปัญหาความมั่นคงในการอยู่อาศัย 3,750 ชุมชน เป็นจำนวน 1,140,000 ครัวเรือน หรือประมาณ 5,130,000 คน เป็นกลุ่มที่อยู่ในที่ดินของรัฐ วัด เอกชน หรือที่ผสม มีปัญหาไล่ที่ในระดับต่างๆ ทั้งที่อยู่ในระหว่างการไล่รื้อ/ มีข่าวว่าจะไล่รื้อ รวม 445 ชุมชน ประมาณ 200,000 ครัวเรือน

บ้านมั่นคงที่ผ่านมาได้มีการแก้ไขปัญหเหล่านี้โดยการเคหะแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 มีโครงการปรับปรุงชุมชนแออัด โครงการฟื้นฟูโครงการสร้างที่อยู่อาศัยใหม่แทนการถูกรื้อย้ายไล่ที่ รวมทั้งการแก้ปัญหาโดยองค์กรชุมชนเอง หลายๆ โครงการ เช่น ในที่ดินริมคลอง ที่ดินของการรถไฟ เป็นต้น การเกิดขึ้นของสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง (พชม. เดิม - พอช. ในปัจจุบัน) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ได้เอื้อให้เกิดโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยโดยองค์กรชุมชนเอง โดยใช้สินเชื่อที่อยู่อาศัย รวมประมาณ 50 โครงการ พัฒนาการทั้งหมดนี้ได้เกิดรูปแบบแนวทางประสบการณ์การแก้ปัญหาโดยภาคชุมชนที่หลากหลายอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามเกือบทั้งหมดเป็นโครงการพัฒนาหรือการแก้ปัญหาที่ละจุด ที่ละชุมชน กระจาย แม้จะทำให้เกิด องค์ความรู้ และประสบการณ์ในการแก้ปัญหาที่ดี แต่ไม่อาจสัมพันธ์กับขนาดของปัญหาที่เพิ่มขึ้น และปัญหาที่สะสมอยู่มากมายได้

ประกอบกับประมาณ 6 - 7 ปีที่ผ่านมา ได้เกิดพัฒนาการของกระบวนการพัฒนาของชุมชนที่กว้างขวาง มีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายในแต่ละเมือง ซึ่งมีการทำงานพัฒนาร่วมกันทั้งเรื่องออมทรัพย์ สวัสดิการ อาชีพ ธุรกิจชุมชน ฯลฯ ในหลายเครือข่ายมีการทำงานเรื่องที่อยู่อาศัยร่วมกันในบางเมือง เช่น จังหวัดอุดรธานี นครศรีอยุธยา ระยอง ได้มีความคิดริเริ่มในการหาวิธีแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยโดยเชื่อมโยงกับ กระบวนการพัฒนาในท้องถิ่น และเริ่มเห็นทิศทางในการที่จะให้มีกระบวนการพัฒนาระดับเมือง โดยใช้พลังการพัฒนาขององค์กรเครือข่ายชุมชน ร่วมกับกลไกพัฒนาในท้องถิ่นได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งวิธีนี้จะทำให้เกิดกลไกการพัฒนาในระดับเมือง ทั้งเมืองเล็กและเมืองใหญ่ทำงานไปพร้อมๆ กัน ซึ่งจะสามารถช่วยแก้ปัญหา และสร้างกระบวนการพัฒนาร่วมกันอย่างกว้างขวางได้พร้อมกันทั่วประเทศ

อีกประการหนึ่ง นับแต่ช่วงวิกฤติเศรษฐกิจเป็นต้นมาได้มีกระบวนการ โครงการซึ่งองค์กรชุมชนเป็นหลักในการทำโครงการเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางทั่วประเทศทั้งโครงการเล็ก โครงการใหญ่ โดยชุมชนเป็นผู้คิด ผู้ทำโครงการ ผู้ดำเนินการ จัดการทางการเงิน ดูแลต่อเนื่อง เป็นภาพที่แสดงให้เห็นพลังการพัฒนาที่ยิ่งใหญ่มหาศาล ซึ่งสามารถจะใช้เป็นพลังชุมชน เป็นพลังการพัฒนาพื้นฐานในการแก้ปัญหาและเรียนรู้กันเองได้ โดยเปลี่ยนจาก **"ผู้รับการพัฒนา"** มาเป็น **"พลังในการพัฒนา"** เสียเอง ซึ่งเป็นพลังที่นำมาใช้เป็นพื้นฐานสำหรับ **"โครงการบ้านมั่นคง"**

ขอบคุณที่มาจาก: www.codi.or.th